

REETALLA ON YSTÄVIÄ.

Armgard Printz oli nainen, joka ei miettinyt kauan tekojaan. Nähtyään, että Reeta ei seurannut, palasi hän huoneista takaisin pihalle ja komentavasti kutsui tytön luokseen. Tarttuen Reetan käsivarteen hän sanoi päättävästi:

— Me lähemme oitis kuvernöörin luo.

Kuvernööri Printz käveli jykevin askelin kookkaan salin lattiasta edestakaisin. Hänen kirjurinsa Johan Fransson, kotoisin Itä-Suomesta, istui ison tammipöydän ääressä ja kirjoitti kuvernöörin sanelun mukaan. Kysymyksessä oli vastauskirje hollantilaisien tekemään vastalauseeseen.

— 'me emme tule sallimaan yhdenkään hollantilaisen tai minkään muun vieraan laivan liikkuu meidän aluevesillämme alistumatta meidän määräyk-
siimme ja tunnustamatta korkean kuningattaremme ylivaltaa tällä alueella, jonka olemme laillisesti itsel-
lemme ostaneet.' — Kirjoita niin, kirjuri. Vedä viiva 'emme' ja 'sallimaan' sanojen alle.

— Niin, tuhat tulimmaista, me emme sitä salli, jatkoi kuvernööri, pysähty sihteerinsä eteen ja, korostaakseen sanojaan, löi nyrkillä pöytään, niin että kirjoitustarpeet hypähtivät.

Sitten hän meni kaapille, kaasi lasin viinaa, jonka kulahutti yhdellä siemauksella. Sen jälkeen hän rauhoittui ja jatkoi:

— Kirjoita edelleen: 'Me emme ole tulleet tänne haastamaan riitaa. Me tahdomme elää eurooppa-
laisten samoin kuin intiaanienkin kanssa sovinnossa,

mutta me tahdomme säilyttää arvovaltamme ja omis-
tusoikeutemme. Sen vuoksi jokainen laiva, joka
tavataan vesillämme osoittamatta kunnioitusta Ruot-
sin lipulle, ammutaan armotta upoksiin'.

Näin pitkälle oli kirjeessä ehditty, kun kuvernöörin tytär setralaisensa keralla astui sisälle.

— Isä, huudahti Armgard. — Meillä on tärkeä asiaa.

— Minun virkatoimeni ovat tärkeämmät, mu-
rahti isä, mutta kun tyttö kiepsahti hänen kaulaansa, kysyi hän:

— Mikä nyt on hätänä? Haluatko lähteä ajele-
maan hevosilla, jotka kuningatar minulle lahjoitti? Ne eivät ole oikein tottuneet ratsastukseen eikä täällä ole vielä muita ajoteitä.

— Ei, isä, sanoi tytär ja veti kuvernöörin istu-
maan puiseen nojatuoliin, jota käytettiin virallisissa vastaanotoissa hallitustuolina. — Minulla on virka-
asia, tärkeä ja painava, joka koskee alamaisesi onnea ja menestystä.

Jättiläiskuvernööri oli kuin karhu kesyttäjänsä kuletettavana.

— Minä kysyn sinulta, joka olet tämän siirto-
kunnan herra ja kuvernööri, — alkoi tytär juhlalli-
sena, — minä kysyn eikö tässä maassa ole jokainen
mies velvollinen menemään naimisiin sen tytön
kanssa, jota on liehitelty, nimittäin jos tyttö sitä
vaatii?

Kuvernööri naurahti, kun sai selville asian laadun.

— Avioliitot ovat siirtokunnan menestymisen
ehto, sanoi hän. — Hallituksen on edistettävä niiden

muodostumista. Mutta täällä on toistaiseksi vielä
aivan vähän avioliittoon sopivia naisia. Minun pi-
täisi saada niitä Ruotsista kokonainen laivalasti.

— Juuri senpä vuoksi sinun täytyy auttaa, että
ne muutamaiset naiset, jotka ovat tänne saapuneet,
pääsevät oikeuksiinsa. Eikö tyttö ole ansainnut it-
elleen sitä miestä, jota hän on varta vasten lähtenyt
Ruotsista saakka täältä hakemaan?

Armgard Printz koetti edelleen olla juhlalli-
nen.

— Totta kai, totta kai, myönteli kuvernööri. —
Kuitenkin lienee asiassa miehelläkin jotain sanomista.
Hallitukselle on yhdentekevää kenen kanssa avioliitto
solmitaan, kunhan niitä vain solmitaan.

Avioliiton asianajaja jatkoi:

— Tässä on kysymys suhteesta, joka on kehitty-
nyt lapsuudesta saakka. Tämä tyttö tässä, jonka sinä
tunnet tulomatkalta ja joka edelleen on ollut meillä
apulaisena ja kuuluu siis erityisesti hallituksen suo-
jeltaviin, on tullut etsimään täältä sulhastaan. Hän
onkin löytänyt miehen, mutta tuo mies kiertelee
toista pauloihinsa.

Reeta oli ujoina pysytellyt ovensuussa. Hän
häpesi, kun hänen salaista asiaansa ruvettiin noin
julkisesti esittämään. Hän painoi alas päänsä ja peitti
esiliinalla kasvonsa.

— Tyttö, sanoi kuvernööri. — Me emme voi
näin nopeasti tässä asiassa päätöstä tehdä. Jos sinulle
on vääryyttä tehty, niin minä takaan, että se hyvite-
tään. Minä otan asiasta selvää ja hankin sinulle oi-
keutta.

— Kirjuri, olet kuullut, mitä kuvernööri on sano-
nut. Kirjoita se pöytäkirjaan, ehti Armgard pistää
väliin.

Kuvernööri jatkoi:

— Sinä ujo tyttö siellä oven suussa, älä ole surui-
sasi. Jos et saa miestä, jota olet ajatellut, saat toisen.
Kyllä täällä sulhasia on, on vaikka kuinka monta.
Ennen tämän vuoden loppua saat keikkua emäntänä
omassa talossa. Ole nyt rauhassa ja mene taloustoi-
miin.

Reeta poistui sangen halukkaasti kuvernöörin
luota. Hänellä oli se käsitys, että tämä käynti ei vienyt
hänen asiaansa vähääkään eteenpäin. Ellei Erkki
omasta tahdostaan taivu, mitä auttaa kuvernööri tai
muut vallanpitäjät? Kuten enemmän hän käyntiään
ajatteli, sitä enemmän kohosi häpeän puna hänen
kasvoilleen. Hän oli melkein kiukkuinen kuvernöörin
tyttarelle, joka oli hänet tähän johtanut.

Hän halusi poistua tästä piiristä, missä ehkä uudel-
leen sattuisi kohtaamaan Erkin sen toisen kanssa.
Sen vuoksi pyysi hän lupaa saada lähteä veljensä
kotiin.

— Mene nyt toistaiseksi, lausui Armgard. —
Sinun asiasi on hyvissä käsissä. Kyllä minä pidän
silmällä miestä. Ja tarpeen tullen turvaudutaan
kuvernööriin. Älä hellitä. Jos minä johonkin mie-
heen silmäni isken, otan hänet vaikka kiven kolosta.

Olli Räsänen sattui olemaan linnoituksessa hake-
massa siemeniä kevätkylvöjä varten. Tapansa mukaan
kävi hän Reetaa tervehtimässä, ja kun tämä oli juuri
lähdessä Suomi-siirtolaan, pyysi hän saada opastaa.

Teitä ei vielä ollut, eikä siltoja jokien ylitse, mutta polku oli polettu ja lautat rannoille rakennettu.

Nuoret kävelivät yhdessä keväaseen puhjenneita maisemia. Reeta oli melkein sanaton. Ennen niin puhelias Olli Räsänen oli myöskin sangen vaihtelias. Kömpelöllä kohteliaisuudella auttoi hän tyttöä purojen yli kuljettaessa. Sikäli kuin hän puhui, koetti hän viitata tämän maan luonnonrikkautteen ja hyviin elämisen mahdollisuuksiin.

— Katsos Reeta, sanoi hän, — tämä on nuorten yrittelijäin maa. Tämä on heidän paratiisinsa. Ei niin, ettei täälläkin pitäisi työtä tehdä. Paljon sitä pitää tehdä, mutta täällä saa myös työstään palkan. Ei täällä halla hätyyttele eivätkä vieraat vie.

Räsänen hillitty ystävällisyys herätti Reetan vähitellen murheellisista unelmista ja jottei hän aivan kylmäkiskoiselta tuntuisi, heitti hän jonkun kysymyksen, kun mies kertoi siirtolan puuhista.

— Kai sinulla jo lehmäkin on? kysyi Reeta keskustelun ylläpitämiseksi.

— Jo minä yhden hiehon sain, alkoi nuori mies kertoa. — Pian siitä lehmä varttuu. On minulla pari lammastakin ja muutama kana. Kyllähän se muuten menisi, mutta yksinään on vähän hankala kaikkia hoitaa. Kun Martti olisi asettunut Räsälään, joka yhdessä hänen kanssaan rakennettiin, olisi Leenasta ollut apua naisväen töihin. On se Leena kuitenkin sieltä Marjetan Kärjestä käynyt tarpeen tullen auttamassa, mutta ei se sama ole kuin apu kotona. Kun he vielä muuttavat kauemmas, kuten

Martti aikoo, ei ole mitään naisen apua kodin pidossa. Täytyy oppia lehmäkin lypsämään.

Reeta vaipui taas mietteisiin.

Vihdoin he tulivat Naamankosken partaalle. Joen yli oli tehty väliaikainen silta. Räsänen ei puhunut mitään, että tässä se nyt hänen kotinsa, Räsälä, oli.

— Onpas tämä kaunis talon paikka, tunnusti Reeta. — Koskeen saisi hyvän myllyn. Mitä! Johan täällä sellaista suunnitellaankin, sanoi hän katsoen alulle pantuja myllyn perustuksia.

Reetan maanviljelysinnostus heräsi kun hän näki avatut uutisviljelykset.

— Johan tästä yhteen taloon leipää karttuu, sanoi hän lyöden käsiään yhteen. — Ja mitkä erinomaiset laidunmaat karjalle!

— Niin on, niin on, myönteli Olli harvasanaisesti. Hänen ajatuksensa kiertelivät omia teitään.

— Kyllä tässä kelpaa asua, kuka sitten asuneekin. lausui Reeta jo vilkkaasti ja kysyi: — Kuuluuko tämä Suomi-siirtolaan?

— Kuuluuhan se, on ensimmäinen talo siirtolassa, sanoi Räsänen pieni vietikkamaisuus silmäkulmassa. — Tämä on Räsälä.

Reeta säpsähti vähän ja jäi sanattomaksi.

Olli Räsänen pyysi poikkeamaan sisälle ja katsomaan vähän aittojakin, kuinka niissä on elämisen varaa.

Reeta ei halunnut. Hän pyysi neuvomaan tietä Marjetan Kärkeen, jonne tahtoi kiiruhtaa ennen illan tuloa.

Romaanin — 16

Olli lähti edelleen saattamaan. Nuorten kesken ei enää sanaa vaihdettu. Ollilla olisi ollut paljonkin puhumista, mutta hän katsoi parhaaksi vaieta.

Tultuaan Marttisen uutisasutuksen veräjälle sanoi Reeta Ollille jäähyväiset.

— Olet sinä ahtava maamies, lausui hän saat-tajalleen tunnustukseksi.

Sitten hän siirtyi veljensä kotiin.

TAIKAKEINOT.

Leena, joka jo kerran oli käynyt kälyään tervehtimässä linnoituksessa, otti hänet sydämellisesti vastaan ensi kerran uudessa Marttilassa. Pikku Martti riemuitsi rajattomasti tavatessaan tätinsä, jonka vielä muisti vanhasta maasta etenkin sen vuoksi, että oli tottunut häneltä saamaan maukkaita naurishaudikaita. Iloisena hän esitti tädille leikkiverinsa Väinämön Antin ja kertoi pikku Marjetasta, jonka punainen mies oli vienyt ja josta ei ole sittemmin mitään kuulunut.

Martti Marttinen kävi kotona vain kerran viikossa. Rakennuspaikka Tenakonkilla oli Marjetan Kärjestä 7 mailin päässä, joten oli liian pitkä matka joka yöksi tulla kotiin, varsinkin kun taival oli pääasiassa veneellä kulettavaa. Lopputaival ja kevät oli siellä kiireisesti työskennelty. Alkukesäksi olivat valmistumassa sekä Uuden Göteporin linnoitus että

Printzin Hovi asuttavaan kuntoon. Soudellessaan lauantaisin kotiinsa tarkasteli Martti uutta asuntopaikkaa, johon rakentaisi pysyvän, suuremman kodin.

Väinämön leski Kaisa nautti edelleen sitä ystävällisyyttä, jota hänelle oli Marttisten luona osoitettu. Vaikka Martti Marttinen oli luvannut jättää tämän sauna-asunnon yksinomaan hänelle niin pian kuin varsinaisen oman kodin saisi perustetuksi, ei Kaisa vielä hennonut pitää sitä omanaan, kun hän ei voinut sen rakentamisessa olla osallisena eikä hänellä ollut rahoja korvaamiseen. Hän koetti kyllä taloustoimissa ja kesäkiireissä olla apuna, mutta kun talven aikana työt olivat vähissä, kierteli hän siirtokunnassa, koettaen ansaita elantonsa. Joskus hänellä oli poikansa Antti mukanaan, mutta useimmiten hän liikkui yksinään. Niissä siirtokunnan osissa, joissa häntä ei tarkemmin tunnettu, sanottiin hänen kerjäävän. Totta siinä oli sikäli, että kun ei missä hänelle työtä annettu, pyysi hän ravintoa nälkänsä tyydykkeeksi.

Koko siirtokunnassa kulki puhe hänen taikatoistiaan, ja moni pelkäsi häntä sen vuoksi. Todistuksia ei häntä vastaan tiedetty, paitsi, mitä oli nähty laivalla hänen tullessaan ja mistä oli mitä ihmeellisiä tarinoita laadittu. Kerrottiin kuinka hän sen jälkeen, kun hänen miesvainajansa ruumis mereen heitettiin, oli lähtenyt laivan kannelta laudalla lentämään ja räakynyt ilmassa pahasti. Erittäinkin kammottiin häntä Christinassa, missä pastori Christofer oli uhannut hänet vangittua. Nyt oli kyllä tämä pastori palannut takaisin Eurooppaan, mutta

oli muita, jotka olivat valmiit saattamaan rangaistukseen hänet niin pian kuin huomaisivat hänen vähääkään harjoittavan noituutta.

Suomalaisten keskuudessa suvaittiin Kaisaa paremmin, vaikka oli sielläkin niitä, jotka katsoivat sielunsa autuuden olevan vaarassa tämän noidan lähettyvillä.

Paitsi toimeentulon ansaitseminen oli Kaisan liikkumiseen syynä myös se, että hänellä joskus oli hieman toivoa tyttärensä, pikku Marjetan, mahdollisesta löytämisestä. Hänellä kyllä oli itsellään se vakaumus, että vihastunut paha henki oli tahtonut hänelle kostaa ottamalla Marjetan, mutta omaatuntoaan lohduttaakseen oli hän liikkeellä etsimisyrityksissä. Pikku lapsi oli ollut hänelle sangen rakas.

Kun katoamisen jälkeen pojat olivat puhuneet punaisesta miehestä, tuli Kaisalle joskus sellainenkin ajatus, että ehkä tyttö oli joutunut intiaanien saaliiksi. Sen vuoksi hän tekeytyi tuttavaksi heidän kanssaan ja kävi heidän kotonaan sekä opetteli heidän kieltään ja tapojaan. Nämä osoittivat hänelle suurta kunnioitusta ja lienee hän joskus heidän keskuudessaan taikatemppujakin tehnyt, koska häntä pidettiin popmichen vertaisena.

Palatessaan kotiin pitkältä kiertomatkalta keväällä kylvöajan lähestyessä joutui hän yhtäkkiä outojen intiaanien piirittämäksi. Ne eivät olleet lenapeja. Kuin taikavaimolla kohosi heitä maasta hänen ympärilleen. Yhdellä näistä oli niin pitkä sulkatöyhtö, että se ylettyi selän yli polviin saakka. Toiset osoittivat hänelle suurta kunnioitusta. Tultuaan Kaisan luo

hän puolestaan lankesi pitkälleen maahan ja levitti kätensä. Noustuaan ylös hän pyysi Kaisaa lähtemään heidän heimonsa luo, heidän äidikseen, heidän auttajakseen ja noidakseen. Heidän keskuudessaan rai-vosi ruttotauti, johon moni kuoli. Kun tuo tauti näytti tulleen valkoisilta, tarvittiin valkea noita taudin tyrehtyttäjäksi.

Kierrellessään tätä uutta maata oli Kaisa nähnyt paljon ihmeitä ja kokenut monta kovaa. Sen vuoksi hän ei kovin säikähtänyt punanahkain ilmestymistä eikä myöskään oudoksunut heidän käytöstään. Ollakseen intiaaneja pahoin loukkaamatta hän ei jyrkästi kieltäytynyt.

— Nyt en pääse tulemaan, sanoi hän. — Jos jolloinkin tulen, miten luoksenne osaisin? Hänen puheensa oli sangen vaikeatajuista, mutta ehkä juuri sen vuoksi herätti intiaaneissa suurta arvontantoa.

Päällikkö neuvoi, kunnioittavasti heilutellen itseään:

— Kulje tämän suuren joen vartha ylöspäin, kunnes toinen suuri joki tulee siihen vasemmalta. Seuraa sitä niin pitkälti, että joudut korkean vesiputouksen luo. Jos tulet kesän aikana, otamme sinut jo siellä vastaan. Jos et ketään tapaa, jatka kulkuasi polkua myöten, joka on hyvästi polettu ja johtaa meidän luoksemme. Polku vie sinut suurien metsien läpi korkeille maille. Kun kahden vuoren yli kiivettyäsi olet joutunut polulla ahtaaseen kalliosolaan, olet meidän portillamme. Silloin olet luonamme. Me odotamme sinua. Tule pian, ettei koko kansamme kuolisi valkoiseen tautiin.

Kaisa vakuutti uudelleen, ettei hän voinut nyt tulla.

— Auta kuitenkin meitä. Auta valkoisen Manitoun voimalla, pyysi päällikkö.

Kaisa mietti hetkisen. Sitten hän sanoi:

— Ehkä voin auttaa, vaikka en ole luonanne. Tehkää kuten sanon. Valitkaa heimostanne viisi vahvaa miestä, jotka ovat sitkeitä voimiltaan ja laihoja ruumiiltaan. Ainoastaan ne saavat sairaisiin koskea, ei muut. Ne kantavat sairaat ulos kylästä lähteen luo. Ne valavat sairaita kylmällä vedellä ja hankaavat heidän ruumiitaan hiekalla. Jos he kuolevat, Manitou heitä tahtoo; jos he parantuvat, Manitou heitä säästää. Kukaan terve, paitsi nuo viisi, ei saa lähteelle mennä eikä kukaan terve saa siitä lähteestä juoda tai vettä ottaa.

Kaisa ei ollut ollenkaan varma ymmärsivätkö intiaanit hänen mongerrustaan eikä hän sitä niin tärkeänä pitänyt.

— Sillä aikaa kun odotamme sinua, teemme kuten sanot, vakuutti jhtaja. — Pyyntömme on, että tulet pian. Kun tulet, et sitä koskaan kadu. Sinulla on itselläsi etua siitä.

Päällikkö laskeutui taaskin pitkälleen maahan sanoen siten jäähyväiset. Intiaanit hävisivät nopeasti näkymättömiin.

Kaisa oli lähellä Marjetan Kärkeä. Kotiin astuessaan hän ajatteli mielessään, että jos olisi ollut syksy, olisi hän ollut joutilas lähtemään. Nyt kesän tullen on uutisasutuksella työn aika. Hänenkin tulee voimillaan auttaa maatoissa ystäviään, jotka olivat häntä auttaneet ja kaiken aikaa hänen poikaansa vaalineet ja kasvattaneet.

Kotona hän tapasi Reetan ensi kerran.

Heistä tuli pian hyvät ystävät. Yhdessä he sitten työskentelivät kevättöissä. Kun miehet tarvittiin rakennuksilla, joista annettiin vapautta kotitöihin vain niukalti, oli työvoimista myös Suomi-siirtolassa puute ja sen vuoksi jokaisen täytyi koettaa kaikkensa. Olli Räsänen kävi Marttilassa kylvö- y. m. raskaampia töitä tekemässä, ja luonnollisesti Martti itse auttoi, mikäli voi olla kotona. Joka tapauksessa tuli tänä vuonna tehdyksi vähemmän uutisraivausta, jopa vähemmän kylvöjäkin kuin edellisellä. Siinä suhteessa olivat laajat rakennustyöt haitaksi.

Erkki kävi vain muutaman kerran ystäviään tervehtimässä. Hän puuhasi utterasti omalla uutisasutuksellaan. Välttämättömiin rakennustöihin hän oli palkkautunut Christinaan voidakseen olla lähempänä rakastettuaan.

— Erkki on muuttunut entisestään paljon, huomautti Leena eräänä iltana naisten ollessa yksinään kotona. — Ennen Ruotsissa hän oli joka ilta meillä, mutta nyt hän melkein karttaa. En tiedä mitä väliin on tullut. Ei liene Martin ja hänen välillään mitään sattunut.

Reeta kyllä tiesi syyn, mutta ei siitä mitään sanonut. Hän istui ajatuksiinsa vaipuneena ja oli ikävissään.

— Komea mies se Erkki, sanoi Kaisa. — Komein koko siirtokunnassa. Onnellinen se tyttö, joka hänet mieheekseen saa. Reeta ja hän sopisivat hyvin pariiksi.

— Niinhän sitä on näihin saakka luultukin, myönteli Leena. — Vanhassa maassa näytti asia aivan selvältä. Olitte kai jo kihloissakin? kysyi hän Reetalta.

— Eihän toki, vastusteli Reeta. — Lapsuuden tovereita vain. — Hänen poskilleen kohosi puna, josta Väinämön Kaisan tarkka silmä näki totuuden.

— Muutakin siinä oli kuin lapsuuden toveruutta, väitti Leena polkien rukkiaan. — Siinä oli rakkautta, joka nyt on kylmentynyt. Kuule Kaisa, jatkoi hän, — sinähän voit kadotetun rakkauden palauttaa ja uuden lemmen nostaa. Jospa saisit Erkin vielä palautumaan entiselleen! Minä, me kaikin siitä iloitsisimme, Reeta luonnollisesti eniten.

Reeta ei jaksanut kuulla Leenan puhetta loppuun. Hän pillaili itkemään ja lähti ulos.

Leena ei ystävällisyydessään huomannut kuinka arkaan kohtaan hän kosketteli. Kuin korjatakseen asiaa hän Reetan lähdettyä taivutteli Kaisaa:

— Jos todellakin voit Reetalle apua antaa, tarvitsisi hän sitä nyt. Häinkin on suuresti muuttunut entisestään. Hän on synkkämielinen ja usein katkera. Syynä ei voi olla muu kuin Erkin kylmeneminen.

Kaisa esteli:

— Kyllä minä siellä kotona useinkin nostin lempeä tyttöille, jotka olivat sen kadottaneet. Ja monesta tiesin, että he saivat kadotetun takaisin. Nyt en enää tahdo uskaltaa sellaiseenkaan, oikeastaan viattomaan, mikä ei kenellekään ole onnettomuudeksi vaan päinvastoin asianomaiselle suureksi onneksi. Minua vainotaan ja uhataan roviolla polttaa, jos loitsimisesta keksitään. Olen itsekin alkanut taikomista tässä uudessa maassa kammoa, kun luulen sen johdosta rakkaan Marjetan menettäneeni.

— Olin jo mielessäni päättänyt luopua vanhasta viisaudesta, sanoi hän vihdoin. — Nykyaikana ja uusissa oloissa ei sillä ole enää entistä tehoa. Olen sitä viimeksi käyttänyt vain hätätilassa ja silloinkin olen joutunut kärsimään. Nyt on uutta viisautta, joka vihaa sitä vanhaa. Kuitenkin tahdon auttaa sinua, mikäli voin. Marttinen ja Leena ovat tehneet minulle niin paljon hyvää, että olen valmis heidän tähtensä menettämään vaikkei henkeni. Ainoastaan heidän avullaan olen jaksanut tässä uudessa maassa tulla toimeen, kun leskeksi jäin. Mielelläni tahtoisin tehdä sinut onnelliseksi.

Lemmen nostaminen Erkissä täytyi suorittaa salaisesti ja erittäin varovasti. Heidän piti yhdessä lähteä Christinaan, missä kumpikin asianomainen oli tavattavissa. Sitä ennen lupasi Kaisa tehdä tarpeelliset valmistukset.

Yhdessä he siirtyivät tupaan.

Maatapannessa Reeta oli ristiriitaisten tunteitten vallassa. Oliko se tie oikea, jolle hän nyt oli lähtenyt? Hän teki sen vain rakkautensa vuoksi. Ja hän tarcoitti sillä yhtä paljon Erkin onnea kuin omaansa.

LEMMEN NOSTO.

Vaikka Kaisa ei enää harrastanut taikomista, kokosi hän entisen tottumuksen johtamana aineita, joita siihen tarvittiin. Tätä hän teki kaikkien tietä-

— Ei se Marjetta sen takia mennyt, lohdutteli Leena, — eihän siitä muiden tarvitse sitä paitsi tietää, jos Reetalle apua annat.

Vieläkin Kaisalla oli arveluita:

— Asia ei ole niin yksinkertainen. Ensiksi täytyy Reetan itsensä tahtoa ja sanan voimalle alttiiksi antautua. Toiseksi täytyy lemmennoston tapahtua siellä, missä kylmentynyt rakastettu liikkuu. Mieluimmin paikalla, mikä on pyhitetty. Täytyy tietää onko rakastettu iskenyt silmänsä johonkin toiseen. Myös sen toisen pitäisi olla lähellä, jotta sana tehoaisi. Monta on siinä mutkaa. Jos ei kaikki ole kohdallaan, sattuvat sanat turhaan.

— Niinhän se taitaa olla, myönsi Leena. — Mutta mihinkä se Reeta nyt hävisi? Taitaa itkeä silmänsä kipeiksi. Kipeä on hänelle asia.

Kaisa lähti ulos ja kohtasi Reetan niemen kärkeä itkemässä. Oli pimeä, mutta kuu valaisi maisemaa.

— Rakastatko sinä todellakin häntä niin kovasti, kysyi Kaisa hellästi. — Luuletko, että hänet on joku toinen vallannut?

Reeta painautui leskivaimon syliin ja kertoi, mitä tiesi, kertoi, että Erkki kuului nyt toiselle.

Yhtäkkiä tarttui tyttö intohimoisesti lappalais-syntyisen ystävänsä kaulaan ja rukoili:

— Kuule Kaisa, auta sinä minua. Leena sanoi, että sinä voit lemmen nostaa ja kadotetun palauttaa. Me olimme Erkin kanssa niin onnellisia ennen. Sinun avulla me voimme vielä tulla onnellisiksi.

Kaisa oli hetken ääneti.

mättä hiljaisuudessa. Niinpä hän oli siltä karhulta, joka ensimmäisenä talvena tapettiin, ottanut sydämen ja aivot, joista hän pusersi öljyä. Myös oli hän nylkenyt käärmeen nahan ja kuivannut sen torveksi. Kedolta ja purojen varsilta hän oli koonnut yrttejä, jotka kyllä eivät olleet samoja kuin siellä kotona, missä jokaisen yrtin voiman tiesi. Intiaaneilta hän oli nyt koettanut ottaa oppia ja oli yrttien hajuja toisiinsa verrannut. Maissin tähkistä koverretuissa pienissä pulloissa hänellä oli monenlaisia yrteistä keitetyitä nesteitä.

Hänen suunnitelmansa lemmen nostamiseksi Erkissä Reetaa kohtaan oli seuraava: Piti saada Erkki ja Reeta juomaan samasta astiasta vettä, joka oli laskettu käärmeennahkaisten putken läpi. Vielä piti saada Erkki syömään karhun sydämostä ja aivoista keitettyä öljyä. Erkin askelten jäljet sen tytön luo, jonka pauloihin hän oli joutunut, piti katajanoksilla pyyhkiä näkymättömiin. Katajia tässä maassa ei kyllä ollut, mutta Kaisa arveli syypressin oksan tekevän saman vaikutuksen. Paluuaskeleita oli loihdittava, kirkko kierrettävä kolmeen kertaan sekä myötätä vastapäivään. Useampia temppeja oli tehtävä, vanhoja lukuja luettava ja loitsittava.

Reetalle hän ei uskaltanut asioita perinpohjin selittää, koska varoi hänen kauhistuneena peräytyvän yrityksestä. Hän pyysi leipomaan pienen kalakukon vanhaan savolaiseen malliin. Tämän sisälle hän salaa kaatoi tuota taikaöljyä. Kalakukko vietäisiin Erkille tuliaisiksi ja tulisi Reetan päästä sen syömisestä osalliseksi.

Sopivasti varustettuina lähtivät Kaisa ja Reeta matkalle. Tyttö oli vähän arka, mutta Kaisa rohkaisi häntä hyvän tuloksen toiveilla.

Oli lämmin alkukesän päivä. Erkki työskenteli hirsirakennuksella Christinassa. Rakennuksen joka nurkalla oli kaksi miestä. Erkin toverina oli Israel Helme, viime laivassa Ruotsista tullut, Reetan tuttava. Toisilla nurkilla oli muita siirtolaisia, jotka nähtyään Kaisa Väinämön alkoivat häntä pilkata ja herjata noituudesta. Tahtoen välttää huomiota Kaisa vetäytyi syrjään lähdekaivon luo. Reetalle hän neuvoi miten oli meneteltävä.

Kun miehet laskeutuivat rakennukselta aterialle, meni Reeta ujonä Erkin luo.

— Kas, Reeta, sanoi Erkki iloisena. — Kuinka Suomi-siirtolassa voidaan? Minä olen siellä päässyt vain kiireiseltä käymään, tuskin silloinkaan muualla kuin oman mökin töissä. Milloinka Martti vapautuu rakennustöistä?

Erkki oli hyvällä tuulella. Gustaf oli yhä vielä kadoksissa, joten hänen omat toiveensa vahvistuivat.

Hänellä oli Reetalle kysymys toisensa perästä eikä niihin ehtinyt vastaustakaan odottaa.

— Tämä on minun kasvinkumppanini, lapsuudentoverini, selitti hän työtoverilleen Helmeelle.

— Me olemme Reetan kanssa jo vanhoja tuttuja Ruotsista, Morasta saakka, sanoi Helme ja tervehti ystävällisesti.

Erkki kertoi, että Helme, joka jo Ruotsissa harjoitti kaupantekoa, oli nyt vain kiireiden pakotuksesta rakentamishuoneissa. Kuvannööri tahtoi hä-

nestä tehdä hallituksen kaupanhoitajan ja siirtyä hän siihen toimeen aivan ensi tilassa. Tähän juuri rakennetaan kauppataloa, Helmeen tulevaa kotia.

Erkki istui mättäälle ja avasi eväslaukkunsa. Reeta katsoi sopivan hetken tulleen.

— Jos et pahastu, toin sinulle pienen kalakukon lämpimäisiksi, sanoi hän. — Niinhän minä ennen aikaan... — Hänen sanansa tulivat vähän katkonnaisina.

— Niin, niin, monta kalakukkoa olet sinä minulle paistanut ja syöttänyt, nauroi Erkki. — Olet sinä herttainen tyttö, oikein kullan muru. Aivanpa tuntuu kuin olisimme Ruotsissa. Helme, tule, saat oikeata kalakukkoa. Ja sen takaan, että se on hyvää.

Reeta vavahti. Hän säikähti, että jos toinenkin söisi sitä kukkoa.

— Pieni se on kahdelle miehelle, mikä on yhdelle tarkoitettu, sanoi Helme leikkillä. — Sitäpaitsi minuaan kotona ruoka ja perhe odottavat.

Poislähtiessään hän huusi Reetalle:

— Käy toki meidän muoria ja lapsia katsomassa.

Reeta seisoi Erkin luona jännittävässä odotuksessa.

— Istu sinä tähän toverikseni, pyysi Erkki. — Istu kuten ennen vanhaan. On tässä kukossa sinullekin. — Hän leikkasi kukosta palasen Reetalle. Tyttö tarttui ahnaasti siihen. Yhdessä he siinä aterioivat, kumpikin osaansa. Reeta oli mielissään. Ensimmäinen tehtävä tärkeässä asiassa onnistui yli toiveitten.

Erkki oli puheliaalla tuulella.

— Työ antaa hyvän ruokahalun, puhui hän. — Kai sinullekin ehti nälkä tulla, kun sieltä saakka kävelit. Hyvältä maistuu kukkosi, vaikka ei niin hyvältä kuin siellä vanhassa maassa. Tässä on omituinen rasvan maku. Mutta erilaisiahan täällä ovat kalat, rasvaisempia. — Muistatko kun ongimme siitä lamasta kerran koko ämpärillisen kiiskiä. Niistä sinä laitoit niin ison kukon, että siitä oli ei ainoastaan Marttilan ja Mulikan välelle, vaan myös Oinolaisille. Se oli herkkua se. Kiisket olivat niin hautuneet, ettei luun piikkiä tuntunut. Ja rasvainen sekin kukko oli, höysteenä oikeata sian rasvaa, joka oli tunkeutunut kuoren joka osaan. Se kuori sulii suussa purematta. Malta, kunhan täälläkin saadaan porsaita kasvatetuksi, tuntuu näissäkin kukoissa sianrasvan maku.

Reeta ei paljoa puhunut. Hymyili vain. Hänen oli niin hyvä olla. Hän muisteli aikoja siellä lapsuuden kotiseudulla, missä he aterioivat monet kerrat kahden yhteisestä eväslaukusta.

— Hyvin sinä siellä kotona minua ruokit, mutta herkullinen oli tämäkin ateria, sanoi Erkki tyytyväisenä, kun oli viimeisen kukkopalasen syönyt. — Hyvä, vankka suomalainen ateria tuo myös hyvän janon. Täytyy lähteä kaivolle.

— Istu täällä rauhassa... minä haen... niinhän tein ennenkin, ehätti Reeta sanomaan.

— Jos tahdot minun mielikseni hakea, sanoi Erkki tyytyväisenä. — Eletään siinäkin vanhan tavan mukaan. Kovin on tämä päivä ollut kuuma ja hikeä pusertava. Näin lämpimiä päiviä ei siellä kotona koskaan ollut.

Erkki heittäytyi mättään kupeelle pitkäkseen odottaen työn alkamista.

Reeta kiiruhti Kaisan luo lähdekaivolle.

— Kaikki sujuu kuin itsestään, iloitsi Kaisa.

Hän otti mukana tuodun pienen juomaleilin. Samalla hän luki hiljaa jotain loitsulukua.

Reeta vei täytetyn leilin Erkkille.

— Hyvään tarpeeseen se juoma on, sanoi nuori mies ja nousi seisomaan. Hän joi hyvät siemaukset.

— Ansaitset tästäkin kauniit kiitokset? En raskinut aivan kaikkea juoda, jotta jäisi sinullekin.

Hän ojensi astian tytölle, joka nautti ahneesti vedestä. Hänestä tuntui tämä juoma huumavaan aivan kuin paras olut.

Nuoret istuutuivat maahan.

— Minulla on ollut tunnonvaivoja siitä, että olen niin harvoin teillä käynyt, sanoi Erkki katuvaishana. — Täällä ei ole mies enää niin vapaa kuin siellä kotona. Täällä on niin paljon muuta, joka ajatuksia kiinnittää. Siellä olivat vain ne yhdet ja samat. Ja ne olivat rakkaat. Kuules, minä olen niin usein kaipauksella muistanut niitä rauhallisia iltahetkiä pärevalkean ääressä siellä Marttilan tuvassa. Ne olivat lapsuuden viattomuuden onnenhetkiä. — Mutta nyt on Marttilakin vain tuhkäläjä. Vihollinen on sen hävittänyt. Muistot ovat vain jälellä.

Reeta tunsu itsensä onnelliseksi. Hän alkoi uskoa, että Kaisan lääkkeet jo tekivät vaikutustaan.

Miehet palasivat aterialta töihinsä. Myös Erkin täytyi nousta rakennukselle Helmeen kanssa osaansa hoitamaan.

Reeta kiiruhti iloisena Kaisan luo.

— Lääkkeesi näyttävät olevan hyviä. Entisyys alkaa palata, hän riemuitsi.

— Alku työn kaunistaa, lopussa kiitos seisoo, muistutti Kaisa. — Meillä on vielä paljon tekemättä. Todellakin nyt ovat vasta alkaneet entisyyden muistot palautua. Nykyisyys on vielä koskematon. Kun vain nyt saisimme häiritsemättä tehtävämme loppuun suorittaa. Meidän on odotettava iltaan saakka ja pidettävä silmällä meneekö nuori mies tervehtimään sitä naista, josta meidän on hänet vieroitettava. Siihen mennessä sinä voit käydä tuttaviasi tervehtimässä. Hämärän tullen tapaamme toisemme täällä kaivolla.

Reeta näki tarpeelliseksi käydä näyttäytymässä kuvernöörin tyttärelle.

Armgarð Printz oli sama vilkas ja puhelias kuin ennenkin.

— Minä olen siitä tytöstä, jonka perässä sulhasesi juoksee, saanut merkittäviä tietoja, selitti hän tärkeänä. — Hän on toisen miehen kuulutettu morsian. Ei hän voi mennä sinun Erkkisi kanssa naimisiin. Se toinen mies on myös tullut tähän maahan, mutta on hävinnyt teille tietymättömille. Me olemme koettaneet etsiä häntä käsiimme. Kuvernööri on antanut kuulustella siirtokunnasta, mutta miestä ei ole vielä löytynyt. Kun hän löytyy, panemme hänet ottamaan omansa. Silloin ei sinulla ole enää kilpailijaa. Omasi saat, kuten olen luvannutkin.

Reeta kuunteli ihmetyksen valtaamana tätä uutista.

— Me tiedämme kuka se toinen mies on, jatkoi Armgarð Printz. — Tunnet sen sinäkin. Hän on se punatukkainen, joka tuli samassa laivassa ja puheli usein kanssasi sekä auttoi meitä monessa tilaisuudessa. Hänet on helppo tuntea vaikka missä. On hyvin kummallista, mihin hän on hävinnyt. On ajateltu . . . niin, mitäpä minä niistä luuloista kerron. Ehkä häntä ei olekaan murhattu vaikka siitä on jo useita viikkoja salaperäisiä juttuja ja kuiskeita kuulunut. Ehkä hän syystä tai toisesta on mennyt hollantilaisten tai englantilaisten luo, vaikka outoa sekin olisi. Isäni pitää asiata hyvin tärkeänä. Ellei asiassa pian ala jotain selvetä, tulee siitä hyvin ikävä juttu. Minä säälin sinua. Se tulisi hyvin läheltä koskemaan sinuakin.

— Kuinka niin? kysyi Reeta kummastuneena.

— Näes, jos se punatukkainen on täällä murhattu, selitti kuvernöörin tytär, ajattelematta seurauksia, — on teon täytynyt tapahtua niiden toimesta, joille siitä on ollut hyötyä. — Kuka voisi uskoa, että sen enkelimäisen tytön sisällä asuu paholainen. Ensi näkemältä minä pidin siitä tytöstä paljon, mutta näyttää olevan niin, että kuori pettää. Olen pyytänyt rouva Klingaa ajamaan tytön kotoaan pois, mutta hän ei vielä usko mitään pahaa, kun ei ole todistuksia. Pitkäksi aikaa ei asia kuitenkaan voi tälleen jäädä. Ehkä piankin kuulet täältä kummia. Jos se punatukkainen on tapettu, ei tyttö luonnollisesti ole sitä yksin voinut tehdä. Tytöllä on täytynyt olla ainakin yksi apulainen. Kuka se olisi, sitä ei ole vaikea arvata.

Reeta sävähti kalpeaksi.

— Mitä, ettehan vain tarkoita, että Erkki olisi . . .

Rauanheimo — 17.

Hän ei saanut ajatusta loppuun sanotuksi, tuskin ajatteluksikaan.

— Ei meillä ole vielä mistään varmuutta, vältteli Armgarð, huomaten puhuneensa liian paljon. — Tutkinnossa asiat selvenee. Mutta voihan se kadonnut mies pian ilmestyä. Se olisi onnellisin ratkaisu. Ja sitä täytyy meidän kaikkien toivoa.

— Ei, se ei ole totta, että Erkki olisi . . . huudahti Reeta. — Yhtä hyvin voisitte minusta sitä ajatella.

— Tietysti ei ole totta, lauhdutteli Armgarð. — Asianhaarat puhuvat kuitenkin häntä vastaan. Minä en tee sinua rauhattomaksi kertomalla kaikkea, mitä on jo saatu selville. Kuvernööri tahtoi jo hänet vangita, mutta minä sain sen estetyksi, ainakin siirretyksi toistaiseksi. Sinun tähtesi sen tein. En hänen tähtensä. Sillä tiedä, että mies, joka on sinua kohtaan menetellyt, niinkuin hän on menetellyt, ei minun silmissäni ansaitse sääliä.

Reeta oli mykkänä kauhistuksesta.

Nähdessään tytön tuskan Armgarð koetti häntä viihdyttää. Hän siveli tytön poskia ja sanoi:

— Minä säästän sinua niin paljon kuin voin. Ja sinun tähtesi myös häntä. Sinun on kuitenkin hyvä tietää, millä kannalla asiat ovat, jos jotain tapahtuisi.

Reeta oli niin järkytetty, ettei hän voinut viipyä kuvernöörin tyttären luona. Hän etsi yksinäisyyttä ja meni suuren lehmuksen varjoon joen rannalle.

Kauan hän siellä istui synkissä ajatuksissa.

Hän oli vakuuttanut kuvernöörin tyttärelle, että Erkki ei voinut olla syyllinen murhaan. Sitä oli mahdollon uskoa. Mutta . . .

REETA JA STINA.

Reetan ajatukset olivat sangen ristiriitaiset. Hän ei itsekään voinut niiden kulkua ymmärtää. Jos punatukkainen oli kuulutettu Klingan lapsenhoitajattareen ja jos hän tuli täältä saakka häntä hakemaan, miksi hän nyt pysyi poissa ja piileskeli? Itse hän oli kertonut Reetalle laivalla, että hän tuli tänne menäkseen naimisiin. Vallan selvä on, että hänen morsiamensa ei tahtonut suostua avioliittoon. Kuulutetun sulhasen tulo oli luonnollisesti sangen vastenmielinen tapaus. Se teki tyhjäksi toiset suunnitelmat. Erkki rakasti tyttöä. Siitäkin oli Reetalla todistukset. He eivät tahtoneet erota toisistaan. Este oli raivattava tieltä. Siinä tapauksessa . . .

Hyvä Jumala, kuinka tällaiset ajatukset olivat kauheita! Jos tuo kaikki olisi totta, on myöhäistä, vaikka Erkin rakkaus kääntyisikin siitä toisesta pois. Onnettomuus on tapahtunut.

Varmuus, varmuus, mistä saisi varmuuden? Reeta muisti Kaisan. Kun Kaisa pystyy palauttamaan kadotetun rakkauden, kai hän myös saa kadonneen henkilön palaamaan. Tai ainakin tietoon, missä kadonnut henkilö on. Se olisi tällä hetkellä kaikkein tärkeintä. Se antaisi takeet Erkin syyttömyydestä. Tai — ainakin tulisi varmuus. Missään tapauksessa Erkki ei ollut varsinainen syyllinen. Korkeintaan hän on ollut vain ase toisen kädessä. Se tyttö on oikea syyllinen. Hän saisi rangaistuksensa. Kuvernöörin tyttären avulla Erkki ehkä voisi päästä vapaaksi.

Jos taas punatukkainen on elossa, on hänet saatava tänne ottamaan omansa. Silloin Erkki vapautuu lumouksesta.

Kaisa voi tässä auttaa. Reeta päätti turvautua häneen oitis, kun he tapaavat toisensa.

Tällaiset olivat Reetan mietteet kun hän näki Klingan lapsenhoitajattaren tulevan pienen pojan kanssa joen törmälle. Nainen oli kepeissä kesäpukimissa. Poika heitteli palloa, jota he yhdessä tavoittivat kiinni.

Läheiseltä rakennukselta kuului kirveiden kalsketta ja lastujen putoilemista.

Kun Reeta katsoi sinne, näki hän Erkin silloin tällöin luovan katseensa tuohon naiseen.

Reeta tunsii voimakkaasti kuinka hän vihasi tuota naista. Hänen teki mielensä kuristaa hänet tai työntää jokeen.

Poika heitti palloa. Se lensi lehmuksen juurelle heinikkoon. Poika ja hänen hoitajattarensa riensivät sitä etsimään.

Reeta ja Stina kohtasivat toisensa. Ensi kerran elämässään silmä silmää vasten.

— Oletko nähnyt palloa, kysyi valkeapukuinen säyseästi.

— Minä vähät sinun palloistasi, vastasi suomalainen tyttö kiukkuisena.

Valkopukuisen isot, kauniit silmät katsoivat ihmettelevästi tyttöä.

— Sinä, toisen miehen kihlattu, houkuttelet ja vie-roitat toisen omaa. — Reetan ääni pursui vihasta. Hänen kätensä himoitsivat tarttua kiinni tuohon naiseen.

Stina hämmästytti sanattomaksi. Hänen silmänsä kuvastivat suurta kummastusta.

Reeta oli vaipunut puunrunkoa vasten ja itki ääneen.

Hetken perästä Stina lähestyi itkevää tyttöä, pani pehmeästi kätensä hänen olkapäälleen ja puhui lepyttävällä äänellä:

— En tiedä miten olen pahoittanut mielesi. Minä en tahdo kenellekään paha. Kaikkein vähimmin sinulle, jota en edes tunne. Sano kuka olet ja mitä itket. Autan jos se on vallassani.

— Kyllä Erkki Reetan tuntee, sai tyttö nyhytysten lomasta sanotuksi.

— Mitä, oletko Reeta, Erkin lapsuuden toveri, huudahti Stina riemastuneena. — Erkki on sinusta paljon, paljon puhunut. Olet hänen kasvinkumppalinsa ja parhain ystävänsä. Voi, kuinka olen iloinen, kun tulit sinut tuntemaan. Meistä pitää tulla hyvät ystävät, meistä, jotka olemme kaikkein lähimpänä Erkin sydäntä, sinä, joka olet Erkillä kuin paras sisar, ja minä, jonka Erkki on omakseen valinnut.

Reetan kielen kärjellä oli uusi vihan purkaus, mutta Stinan ääni oli lempeä kuin harpun sävel, se pakotti hänet hillitsemään itseään. Reeta ei vastannut mitään, mutta ei sovinnonkaan ääni saanut sijaa hänen sydämessään.

Silloin Stinan silmiin osui käärme, joka luikerteli puun juurella Reetan jalkain vieressä.

— Käärme, huu, käärme, huusi hän kauhistuneella äänellä ja temmaten pienen pojan syliinsä riensi viemään sitä syrjään.

Mutta Reetan ärtyneisiin hermoihin vaikutti kaikki tuo järkyttävästi. Hän ei voinut liikahtakaan, hänen koko ruumiinsa vapisi ja silmänsä liekehtivät kuin mielipuolella ja osoittaen Stinaa täräjäväällä kädellään huusi hän niin että kuului kauas:

— Käärme, käärme. Sinä itse olet käärme! Sinä olet murhannut sulhasesi ja kielotellut toisen, joka ei ollut sinun omasi.

Tämä huuto kuului rakennukselle saakka, Erkki hyppäsi alas telineiltä ja riensi apuun. Hän polki vaarattoman matelijan maahan kuoliaaksi, tempasi pyörtyneen Reetan syliinsä ja lähti viemään häntä pois. Myös Helme ja muutamia muita rakennuksella työskennelleistä saapui paikalle. Helmeen tarjouksesta vietiin Reeta hänen kotiinsa.

Stina seurasi jälessä horjuen kamalan syytöksen painosta. Hän näki miesten karttavan häntä. Ja nyt, kun hän olisi tarvinnut Erkin suojaa, ei tämä tuntunut muistavan häntä. Lapsuudentoveri oli vallannut hänen huomionsa.

Helmeen emäntä ryhtyi hoitamaan Reetaa, joka hetken kuluttua tointui pyörtymyksestä. Erkki siirtyi pois sairaan luota luvaten käydä myöhemmin katsomassa.

Hämärän saavuttua tuli vuoteen ääreen Kaisa, joka oli Reetaa kaivolla turhaan odotellut ja sitten lähtenyt etsimään. Kun Kaisa juotti sairaalle keittämänsä teetä, tointui tämä nopeasti, mutta oli äärimmäisen järkyttynyt.

Kaisa oli sitä mieltä, että nyt luonnollisesti täytyy lykätä ne tehtävät, joita varten oli Christinaan tultu.

— Ei, ei, nyt minä vasta tarvitsenkin sinun apuasi, sanoi Reeta kiihtyneenä. — Nyt on toinen asia saatava selväksi ja aivan heti.

Kaisa ja Reeta olivat kahden. Viereisestä huoneesta kuului Helmeen lasten melu, jota heidän äitinsä koetti vaimentaa.

Reeta kertoi mitä oli kuvernöörin tyttäreltä kuullut sekä mitä hän muisti lehmuksen juurella tapahtuneen.

— Minä heitin raskaan syytöksen sitä naista vastaan. Jos se syytös on väärä, olen tehnyt pahan teon, jota ei Erkkikään voi antaa anteeksi, valitti Reeta. — Jos nainen on syytön, eivät mitkään taikakeinot auta Erkin palauttamiseen. Sen tiedän. Minun täytyy nyt saada selville, onko tuo punatukkainen mies murhattu vai ei. Etkö sinä voi saada tästä tietoa minikään voimien avulla?

— Se on hyvin vaikeata, sanoi Kaisa miettiväisenä. — Kyllä minäkin sen miehen näin rannalla laivan tullessa, mutta vain ohimennen. Jos mieli manata silmien eteen henkilö, joka ehkä on hyvinkin kaukana, täytyy ainakin hänen kasvonpiirteensä olla hyvin selvillä. Tosin tuolla miehellä oli hyvin omalaatuiset ja toisista eroavat piirteet, mutta epäilen tokko ne ovat mieleeni tarpeeksi syvälle painuneet. Enkä muuten tunne häntä ollenkaan. Tuttavan henkilön vois in täällä, tässäkin huoneessa löytää hengen silmien eteen, mutta en tätä. Sitä varten täytyisi olla tehokkaampi paikka. Jos pääsisimme kirkon sisälle, siellä näkemys terästyy. Ellemme sinne pääse, voisi ajatella kirkon portaita. Mutta tämä kaikki on niin

vaarallista. Tiedät miten noituutta nykyään kohdellaan. Minun pitäisi langeta loveen, saada henkeni irroitetuksi ruumiista. Itseni tähden en siitä välitä, palaako henkeni kiertomatkalta takaisin ruumiiseen. Mutta jos se ei palaa, et saa asiallesi yhtään mitään valaistusta. En voisi sinua olla auttamassa Erkin-kään asiassa.

Tämän selityksen kuultuaan Reeta jäi pitkäksi ajaksi miettimään. Hänen mieltään ahdisti kysymys punatukkaisen kohtalosta.

— Minä tunnen, etten saa rauhaa ennenkuin olen päässyt selville asiasta. Se painaa minun tuntoani niin kovasti.

— Yritetään sitten, lupasi Kaisa. — Joka tapauksessa on sinun levättävä ja koottava voimia. Jos jaksat, lähdemme puolen yön aikana.

Kaisa jätti Reetan lepäämään ja poistui tekemään valmistelujaan.

ERKKI RAKENTAA SOVINTOA.

Illemmalla tuli Erkki sairasta katsomaan. Hän kuului oven takana jotain puhuvan, mutta Reeta ei sitä tarkemmin erottanut. Sisälle hän tuli yksinään.

Hän istui sairaan vuoteen ääreen ja tarttui hänen käteensä. Reeta huomasi kuinka liikutettu Erkki oli. Hänen käteensä vapisi.

— Voitko nyt paremmin, kysyi nuori mies.

— Kun en ole koskaan ennen sairastanut, tuntuu tämä varsin oudolta, vastasi tyttö. — En osaa selittää mikä minuun on tullut.

Erkki mietti hetkisen.

— Minun täytyy puhua sinulle asioista, jotka ovat meille kummallekin sekä myös muille tärkeät. Ensinnäkin tahtoisin saada erään asian selvitettyksi.

Hetken vaitiolon jälkeen Erkki jatkoi:

— Meitä oli monta kuulemassa, mitä sinä sanoit tuolla puun juurella sille naiselle, joka oli ystävällisenä sinua lähestynyt. Minä en niitä sanojasi silloin ymmärtänyt. Tällä väliajalla luulen pääseeni selville, mitä tarkoittit. Olen nyt myös muulta taholta saanut samoja viittauksia hirveästä epäluulosta, joka on olemassa ja josta tähän saakka minulla ei ole ollut aavistustakaan. Jaksatko keskustella tästä?

Reeta, joka oli tuntenut miellyttävää rauhaa pitäessään Erkin kättä, havahtui uelmistaan. Päivän muistot palasivat.

— Täytyyhän minun, vastasi hän väristen.

— Jos jaksat, niin todella sinun täytyy. Kas niin, koeta olla rauhallinen. Sinä olet jostain saanut tietoa siitä salaisuudesta, joka koskee minulle hyvin läheistä naista. Tiedätkö, että hänet on Ruotsissa kuulutettu micheen, jota hän ei rakasta?

— Kuulin sen tänään, vastasi tyttö heikosti. — Kuulin myös, että mies on tullut hakemaan omaansa ja sitten kadonnut.

— Ja kun hän on kadonnut, jatkoi Erkkiselvittelyä, — luullaan, että tämä nainen on hänet raivannut pois tieltään, luullaan, että hänet on murhattu. Eikö niin?

Reeta ei voinut vastata mitään. Kuitenkin hän nyökäytti päätään.

— Se epäluulo on väärä, sanoi Erkki jyrkästi. — Se nainen on jaloin olento maan päällä. Hänen käsiään ei mikään rikos ole tahrannut, ei edes hänen ajatuksiaan.

— Mutta missä se mies on? Miksi hän pysyy piilossa? — Reeta melkein huudahti tehdessään nämä kysymykset.

— Se on arvoitus meille kaikille. On ainakin ollut, sanoi Erkki. — Lauulen kuitenkin voivani nyt hiukan aavistaa, miksi hän on poissa. Juorut hänen murhastaan ovat hiljaa ja järjestelmällisesti hiipineet linnoitukseen. Niitä on taitavasti levitetty. Ne ovat tulleet joen toiselta puolen, alkaneet ensin Helsingborgin linnoituksen rakennuksella, joutuneet vähitellen tytön isän sekä myös apulaispäällikkö Skuten korviin. Ne ovat tulleet siinä muodossa, että varsinaisen murhan on tehnyt henkilö, joka tyttöä rakastaa ja jota tyttö rakastaa.

— Sinä? pääsi Reetan huulilta kimeänä kirkaisuna.

— Niin, ystäväni, sanoi Erkki vakavana. — Se punatukkainen mies tahtoo minut raivata pois tieltään. Kun näyt olevan näin pitkälti selvillä, helpottaa se minua toisen, pääasian, selvittämisessä. Totta on, että minä sitä tyttöä rakastan, olen rakastanut Ruotsista saakka. Häinkin rakastaa minua. Totta on, että tuo mies on meidän onnemme tiellä. Mutta sitä tietä me emme ole aukaisseet emmekä aukaise murhan avulla. Sinä, joka olet minun lapsuuden-ystäväni, ethän sinä voi sellaista uskoa?

Reeta oli tämän selityksen aikana irroitannut käteensä ja kääntänyt kasvonsa sivulle. Erkki käänsi hellästi tytön kasvot uudelleen itseään kohti. Hänen silmänsä olivat rukoilevat.

Erkki sanoi lempeällä äänellä:

— Minun olisi pitänyt uskoa sinulle rakkauteeni Stinaan heti siitä hetkestä, jolloin se alkoi. Niin aioinkin tehdä, mutta en saanut asiaani suoritetuksi. Jos olisin niin tehnyt, olisi Stina säilynyt siltä kateherralta loukkaukselta, siltä syytökseltä, jonka häntä kohtaan heitit.

Reeta vältti Erkin katsetta ja puna kohosi hänen kasvoilleen. Hänen mieleensä kuvastui tuo viehkeä tyttö ja korviinsa kuuluivat hänen sanansa: 'minä, jonka Erkki on valinnut'. Hän tunsi menetelleensä halpamaisesti.

Mutta rakkaus Erkkiin ja mustasukkaisuus tyttöä kohtaan eivät olleet vielääkään niin hävinneet, että hän olisi voinut sanoa Erkkille mitään.

Erkki puhui edelleen. Hänen sanansa olivat ystävälliset ja sydämeen sattuviksi tarkoitetut:

— Minun lapsuudentoverini, minun paras ystäväni lähinnä Stinaa ei suinkaan tahdo minun onneani vastustaa. Minun tähteni sinä et voi vihata sitä naista, joka minut on onnelliseksi tehnyt. Hän ei ole sinulle tehnyt mitään pahaa. Hän tahtoo olla ystäväsi. Hän on enkeli, ei murhaaja. Sinä olet hänelle velkaa hyvityksen siitä, että olet häntä loukannut.

Reeta ei halunnut puolustautua. Hän vain katsoi Erkkiin katuvaishana.

— Huolimatta siitä, mitä olet hänelle sanonut, jatkoi Erkki, — on hän ystäväsi. Hän on huolissaan sinun sairaudestasi. Hän tahtoi puristaa kättäsi, hän tahtoi pyytää anteeksi, jos on tietämättään sinua vastaan rikkonut. Tahdohan sinä ojentaa hänelle kätesi?

Reetan silmät olivat kyynelissä. Hän nyökäytti hiljaa päätänsä.

Erkki meni ovesta ulos. Hän tuli pian takaisin taluttaen kädestä Stinaa, joka oli vielä samassa valkeassa puvussa, missä oli päivällä tavannut Reetan. Hänen silmänsä loistivat yhä ihmeellistä valoa. Kenties vielä enemmän kuin ennen, sillä niistä kuvastui myös pohjatonta kärsimystä.

Hän meni hiljaa Reetan vuoteen viereen, lankesi polvilleen ja painoi päänsä peitetä vasten. Reeta ojensi väsyneesti kätersä, mutta käänsi pian kasvonsa pois. Stina tarttui hervottomaan käteen ja painoi sille huulensa.

VÄIJYVÄT VAARAT.

Helme, Erkin hyvä ystävä, oli ollut kemuissa, joita kuvernööri piti Helsingborgin linnoituksen valmistumisen johdosta. Sieltä hän nyt riensi hätäisenä rakastavien luo kertomaan tärkeää uutista.

Se mies, Klas, joka oli seurannut Gustafia Ruotsissa, oli nyt taas ilmestynyt siirtolaan Helsingborgin rakentajien mukana. Hän oli juuri käynyt kuvernöörille

todistamassa että huhu punatukkaisen murhasta puhui totta. Ja aivan äsken oli Huggen, taloudenhoitaja, Helmeelle kertonut, kuinka kuvernööri raivostuneena jalkaa polkien oli vakuuttanut heti paikalla vangituttavansa sen »murhamiehen».

— Jos aiot pitää itsesi vapaana, niin on parasta, että lähdet oitis jonnekin piiloon, kunnes asiaa edes ehditään tutkia, kehoitti Helme ystäväänsä.

— Kuinka sinun sitten käy, rakkaani? sanoi Erkki pitäen kiihkeästi kiinni rakastetustaan. — Syyttävähän ne katalat sinuakin.

— Klinga on siellä kesteissä, holhokkiaan puoltamassa, ilmoitti Helme. Hän tekee asiassa voitavansa.

Reeta neuvoi Erkkiä menemään Martin luo Marjetan Kärkeen, missä odottaisi ainakin huomiseen päivään. — Siihen mennessä koitamme etsiä keinoja, millä sinut voisi pelastaa. Tärkeintä on saada selville, missä se mies piileksii.

Stina heittäytyi Erkin kaulaan.

— Mene, rakkaani, mene pian ennenkuin saat sinut kiinni, rukoili hän.

Eteisessä kuului jo miesten askeleita. Helmeen asunnon ovea jyskytettiin ja kysyttiin, onko Erkki Mulikka siellä.

Nyt oli viimeinen tilaisuus.

Erkki olisi vielä viipynyt, mutta koputus ovella yltyi. Helme avasi ikkunan.

— Kulje huoneitten varjossa suon reunaa myöten metsään, neuvoi hän ja työnsi ystävänsä ulos.

Vasta kun varjo oli liikkunut pimentoon ja siellä

kadonnut, avasi Helme oven, josta pari sotilasta tuli sisään.

— Meillä on käsky vangita Mulikka, he sanoivat.

— Kuinka niin, mitä hän on tehnyt? ihmetteli Helme.

Sotilaat eivät siihen mitään vastanneet, toimittivat vain tarkastuksen, mutta eivät mitään löytäneet. Kun he poistuivat, läksi heidän mukanaan myös Helme. Ilmeistä oli, että sotilaille annettu käsky ei koskenut Stinaa, sillä he tunsivat Klingan hoitajattaren niin hyvin, että muuten olisivat varmasti hänet ottaneet.

Reeta ja Stina jäivät hämärtyvään huoneeseen kahden kesken. Stina nojautui vuoteen seinustaa vastaan ja itki.

Äkkiä Reeta nousi vuoteelta ja riensi viereiseen huoneeseen. Kului kotvan aikaa, sitten hän palasi tuoden mukanaan Kaisan. Stina katsoi vähän ihmetellen, sillä hän oli suomalaisvaimosta kuullut omituisia puheita. — Reeta osoitti suurta toimekkuutta.

— Nyt on meidän naisten toimittava, sanoi hän.

— Sinä, Kaisa, voit saada tietoonsi Gustafin olinpaikan.

— Koetan lupaukseni täyttää, vakuutti Kaisa. Kääntyen Stinaan hän kysyi: — Vihaatko sinä sitä kadonnutta?

— En tiedä sanoisinko sitä vihaksi, virkkoi tyttö.

— Minä inhoan häntä, inhoan sydämeni pohjasta.

— Tahdotko välttämättömästi, että me löydämme hänet?

— Minulla ei ole muuta mahdollisuutta, vastasi tyttö.

— Minä koetan parastani asian auttamiseksi, lupasi Kaisa Väinämö. — Sinun on suostuttava tulemaan täsmälleen puolen yön aikana kirkon portaille. Sinun on ehdottomasti noudatettava minun määräyksiäni. Kun minä vaivun tainnuksiin, on sinun koko ajan pidettävä kättäsi minun pääni päällä ja kiinnitettävä ajatuksesi yksinomaan inhoosi ja tuohon mieheen. Mitään muuta et saa ajatella, vaikka kuluisi pitempikin aika. Suostutko tähän?

Stinaa puistatti. Ajan tavan mukaan oli hänkin taikauskoinen, mutta noituus häntä kammoksutti, suomalaisten noituus erittäinkin, josta hän oli kuullut kummallisia juttuja ja kertomuksia. Toiselta puolen hän ajatteli omaa ja rakastettunsa kohtaloa. Heillä oli edessään vankeus ja ehkä mestauslava, ellei tule todistetuksi, että se henkilö on elossa, jonka murhaajiksi heitä epäillään.

Vaaran uhka voitti. Hän ilmoitti suostuvansa.

He sopivat, että Stina menisi asuntoonsa ja tulisi sieltä puolen yön aikana sovitettuun kohtauspaikkaan.

— Sinun ei ole välttämätöntä saapua paikalle, sanoi Kaisa Reetalle Stinan lähdettyä. — Tämä päivä on tärisyttänyt liian kovasti sinun mieltäsi. Sinä olet väsynyt ja sairas. Kolmannen läsnäolo voisi meitä häiritä. Ole täällä rauhassa. Tänä yönä vielä tai, jos väsyn liiaksi raskaasta ponnistuksesta, huomen-aamuna annan sinulle ne tiedot, joita mahdollisesti onnistun saamaan.

Kaisa huomasi, että Stinalta oli solahtanut kaulahuivi pois ja unohtunut lattialle.

— Tämä on hyvään tarpeeseen, sanoi hän tyytyväisenä. — Jos hän vain voi olla ajattelematta mitään muuta kuin tuota etsittävää miestä, luulen onnistuvani. — Sitten hän kysyi: — Vieläkö sinä tahdot, että Erkki ja Stina vieraantuvat toisistaan ja että tyttö palautuu sitä entistä ajattelemaan.

— Vielä, vastasi Reeta. — Jos se vain on mahdollista.

Hän käsitti, että siinä asiassa hän ei ollut mitään sovintoa tehnyt. Eikä hänen sydämensä olisi sellaiseen sovintoon suostunutkaan.

Kaisa pujotti huivin kolmeen kertaan renkaan läpi. Sitten hän teki siihen kaksi solmua, purki solmut, levitti huivin levälleen ja pudisteli sitä akkunasta. Suljettuaan akkunan teki hän uudelleen kaksi solmua ja pujotti taas huivin renkaan läpi. Näin tehdessään mumisi hän koko ajan loitsuja.

Kun alkoi lähestyä puoliyön aika, lähti Kaisa ulos. Reeta näki akkunasta, että hän kulki luuta kädessä asuntorivien taakse, mistä Erkki oli kulkenut. Kuutamon valossa hän voi huomata kuinka Kaisa siellä luudallaan lakaisi ja kulki takaperin. Hän ilmeisesti taikoi Erkin askeleita.

Onneksi ei siihen sattunut muita näkiöitä, kuin muuan juopunut mies, joka arvatenkin palasi kuvernöörin pidoista. Reeta kuuli tämän murahavan:

— Mitä sinä, akka, yöllä tietä lakaisit?

Kaisa peräytyi piiloon, ja mies jatkoi hoippuvaa kulkuaan.

Sitten ei Reeta nähnyt eikä kuullut mitään. Arvatenkin Kaisa siirtyi kirkolle.

Reeta odotti jännittyneenä. Hän odotti kauan, mutta ketään ei kuulunut. Linnoituksesta kuului hälyä. Kaikesta päättäen juomingit jatkuivat...

TIETÄJÄ.

Kuvernööri Printzin luona pidettiin kemuja.

Ensimmäinen uuden hallitusmiehen uusista rakennussuunnitelmista oli loppuun suoritettu. Helsingborgin linnoitus Delawaren vastaisella rannalla oli nyt kuin portin toinen puoli avaamassa tai sulkeamassa pääsyä Uuden Ruotsin siirtokuntaan.

Kuvernööri oli hyvällä tuulella. Hän oli käsenyt pöytään parasta, mitä siirtokunnassa oli tarjottavana. Neekeri Anthony, joka oli tarjojana, kuljetti kuvernöörin varastosta harvinaisuuksia. Siellä oli oikeata Ruotsista tuotua olutta ja viinaa, oli hollantilaista giniä, englantilaista whiskyä ja Länsi-Intian rommia, parasta mitä ruotsalaiset tiesivät koskaan maistaneensa.

Kuvernööri oli hyvä juomien tuntija. Nuoruuden seikkailuajana hän oli maistellut kaikkia herkkuja, joita Euroopan maissa oli tarjottavana ja olikin hän käyttänyt niitä mainehikkaalla tavalla hyväkseen. Sodassa olivat Saksan luostarit ja itävaltalaisen ruhtinasten linnat saaneet hänelle avata kellarinsa, joissa oli runsaasti viinejä ja väkevämpiä juomia.

Tällaisissa kesteissä oli kuvernööri suuriääninen ja sanojaan säästämätön. Hän kertoili karkeita juttuja

Ruusuhalmo — 18

sotaseikkailuistaan ja joi monien muistojen maljat. Kuningasvainajan maljaa ei tietysti kukaan unohdettu. Se juotiin suurella kunnioituksella. Samoin kuningatar Kristiinan malja. Maljoja omistettiin lisäksi leikillä paaville, Tillylle ja munille vihollisille, mutta ei myöskään unohdettu omia sotapäälliköitä eikä kotimaata. Pääasia oli, että ryyppyjen määrä karttui monilukaiseksi.

— Nyt on joki lukossa, iloitsi kuvernööri. — Kukaan ei pääse siitä ylös, ellemmme lukkoa aukaise. — Helsingborgin malja!

Tämä oli ties kuinka mones uudelle ilnnoitukselle. Sven Skute, joka oli ollut linnoitusta rakentamassa, katsoi sopivaksi muuttaa nuottia.

— Myggenborgin malja! huusi hän. — Siellä on niin paljon sääskiä, että tuo nimi soveltuu yhtä hyvin.

— Sama se, myönteli kuvernööri. — Joka tapauksessa se on linna, joka tappaa hollantilaiset sääsket, yrittivätpä ne uimalla tai lentämällä meidän valtakuntaamme tulla. Ja pian on valmiina Uusi Göteborg sekä Printzin Hovi. Klinga, kiiruhda töitä, että päästään siellä tuliaisiksi pitämään. Saatte siellä juomingit, joiden rinnalla nämä eivät ole mitään. Tahdon, että siirtokunta iät kaiket muistaa, milloin kuvernööri Printz alkoi hallita omassa hovissaan. Kauanko saamme vielä odottaa?

— Viimeistään kuukauden perästä saatte muuttaa sinne, lupasi Klinga.

— Hyvä on, lausui kuvernööri tyytyväisenä. — Printzin Hovin malja ja se yhdellä kertaa pohjaan. Ja toinen Uuden Göteborgin malja.

Luonnollisesti alamaiset tottelivat kuvernöörinsä käskyä. Maljojen vaikutus oli jo kauan aikaa tuntunut.

— Paljon siellä on ollut työtä Tenakonk-saarella, myönsi kuvernööri Klingalle.

— Paljon siellä vieläkin tulee olemaan, sillä minä tahdon sinne laittaa sellaisen paratiisin, jollaista ei valtiokanslerilla ole kotimaassa. Minä tiedän, että suomalaiset ovat hyviä rakentajia. Minä tunnen suomalaiset, sillä itse olen Suomessa onnellisimmat päivini viettänyt. Heidän maljansa.

Kukaan ei tästäkään kieltäytynyt.

Kuvernööri oli avomielinen kertomaan suunnitelmistaan.

— Näin puskemme jokea ylöspäin. Ylämaahan rakennetaan puolustuslaitoksia sitä mukaa kuin asutusta voidaan siirtää. Ehdottakaa nimiä!

— Ylämaa on suomalaisten asumaa, siis uutta Suomea. Annetaan sille Suomen paikkakuntain nimiä, ehdotti joku.

— Vaasa, huusi muuan.

— Tornio sopii kaukaisimman nimeksi, arveli kolmas. — Perustetaan se sinne suurten jokien yhtymäkohtaan. Se on jo niin kaukana kuin Lapinmaassa, ainakin Lapin porstuassa.

— Hyvähän Tornio-nimikin olisi, myönsi neljäs. — Niin tärkeälle paikalle täytyy kuitenkin saada arvokas linnoitus ja sille arvokas nimikin. Korsholma on Suomen ylämaan linnoitus. Ristitään se uudeksi Korsholmaksi.

Näin kului ilta juomingeissa. Puolen yön aikana alkoivat miehet hoippuvina hajaantua asuntoihinsa. Kuvernööri katsoi akkunasta ulos.

— Siellä on lämmin ja kaunis kuvalo. Jaloittelemisen pitkän istumisen jälkeen tekee hyvää. Haihduttaa vähän höyryjäkin päästä.

Kuvernööri lähti Skuten ja muutamien nuorien aatelismiesten kanssa ulos. Lähestyessään kirkkoa näkivät he portailla oudon näyn. Ylimmällä korokkeella makasi jotain pitkällään ja vieressä oli valkea haamu.

Taikausko vaikutti heissä sen verran, että he pysähtyivät ja vaikenivat.

Ilmiö näytti ensin kuvapatsaalta, johon kuu loi salaperäisen valon. Miehet seisoivat hetken hämmästyneinä eivätkä tienneet mitä ajatella. Vihdoin kuulivat he puhetta, kolkkoa kuin haudantakaista.

— Henkeni liittää... liittää... yli maita... meriä... pohjoista kohti. Minä näen saaren, joka on kuin pieni mantere. Kapea meri sen erottaa suuresta mantereesta. Tämä meri on eteläosassaan kapea kuin salmi. Näen suuren joen, joka pohjoisesta tulee meren lahteen... joki on sellainen kuin tämä Isojoki. Joen suun ja salmen välillä on niemi... ei... saari, koska pohjoispuolella kapea lätköinen joki katkaisee niemen... Metsää... metsää on siellä, kuten täälläkin... Niemen tai saaren... miksi sitä sanoisin... eteläkärjessä on taloja, kuten täällä... vähän enemmän kuitenkin... Talot ovat sellaisia kuin laivalla tullessani näin Hollannissa... Yö on... pimeätä on... joku kapakka on auki ja valaistu... huonossa kapakassa istuu miehiä... juovat ja päissään räyhäävät... Kas... kas... punatukkainen on siellä... Hän näyttää paholaiselta... tuo paho-

lainen puhuu murhasta ja mestauslavasta... sanoo, minä haen omani... huu... Paholainenko vai ihminen... hän on varmasti sama henkilö. Minun henkeni on löytänyt etsityn. Salaiset voimat ovat auttaneet... Minä palajan... minä palajan takaisin.

Jos katsojat olisivat voineet läheltä nähdä, kuten valkopukuinen tyttö, joka vapisevana piti kättään kalpean, tainnoksissa makaavan naisen päällä, olisivat he huomanneet kylmettyneen ruumiin värähtelevän ja saavan vähitellen eloa. Silmät, jotka olivat sulkeutuneet, aukenivat, niiden eloton ilme sai kiiltoa. Nainen, joka oli näyttänyt kuolleelta, tuli eläväksi.

Hän käänsi kasvonsa tyttöä kohti ja kuiskasi heikolla äänellä:

— Minä olen niin kovin väsynyt.

Miehet, jotka aluksi seisoivat taikauskon kiinninaulaamina, tulivat kärsimättömiksi. Humala oli heistä osaksi haihtunut.

— Pirujako lienevät vai enkeleitä, arveli kuvernööri. — Kumpaisiakin olen ennen nähnyt. En kuitenkaan naispiruja. Eteenpäin!

Miehet lähestyivät kirkon rappusia. Valkopukuinen nainen säikähtää, hypähtää ylös. Toinen makaa edelleen portailla.

— Mitä temppuja täällä tehdään, keskiyön aikana pyhitetyllä paikalla? ärjäisi kuvernööri.

— Kas, sehän onkin Klingan lapsenhoitajatar, huomasi Sven Skute lähelle tullessaan.

— Ahaa! huudahti kuvernööri. — Sama, joka on epäilyksen alainen murhasta. Tietysti taas sala-

peräisiä juonia punomassa. Mitä sinä kirkon rappusilta haet? Kuka sinulla on toverina?

Joku miehistä nousi katsomaan makaavaa naista.

— Kiertävä kerjäläinen, se noita-akka, ilmoitti hän kuvernöörille.

— Nyt minä ymmärrän, puhui kuvernööri. — Te olette rohjenneet käydä noituutta harjoittamaan kirkon portailla puolen yön aikana. Kyllä minä ne tavat vanhasta maasta tunnen. Kotona poltetaan noidat nuotiolla. Luuletteko, että pirulle annetaan täällä enemmän valtaa? Käykää, pojat, hakemassa sotilasvahdit tänne.

Kaisa yritti nousta, mutta ei jaksanut.

— Emme me mitään pahaa tahtoneet, kuului hän kuiskaavan.

Pelko jäähdytti Stinan kielen.

Paikalle kerääntyä useita juomingeissa olleita. Heillä oli useampia syytöksiä »noita-akkaa» vastaan. Se, joka oli nähnyt Kaisan tietä lakaisevan muutama hetki sitten, ilmaisi näkemänsä. Toinen oli huomannut näiden naisten kiertävän kirkkoa lukien salaperäisiä lukuja. Kolmas oli nähnyt oudon olennon pyörivän kirkon portailla kuin väkärän sekä sitten kaatuvan maahan; oli luullut sitä paholaiseksi, mutta nyt huomasi, että sama akkahan se oli, vaikka hänellä taisi todellakin olla paholaisen hahmo.

Mieliala joukossa kiihtyi naisia kohtaan. Kun sotilaat saapuivat ja kuvernöörin käskystä vangitsivat naiset, ei näillä onnettomilla ollut ketään puolustajaa, ei edes säälijää.

— Roviolle joutavat sekä murhaaja että noita-akka, tuomitsi joku.

— Viekö ne tänä yöksi yksi linnan vankilaan, määräsi kuvernööri. — Katsomme, voiko heidät jo huomenna siirtää Helsingborgiin. Heidät tutkitaan ja tuomitaan oikeudessa.

Kaisa oli niin heikko, että sotilaitten täytyi kantaa häntä. Taluttamalla oli Stinakin vietävä. Häntä värisytti, vaikka yö oli lämmin.

ERKKI LÄHTEE HAKEMAAN GUSTAFIA.

Aamulla herättyään Reeta kuuli ensimmäiseksi uutisekseen mitä yön aikana oli tapahtunut. Hän säikähti kovin ja tunsii itsensä syylliseksi. Hän oli koko hankkeen alkuunpanija. Väinämön leski oli joka tapauksessa viaton. Nyt hän oli joutunut ansaan, jonka Reeta tietämättään oli asettanut.

Helmeellä ja hänen vaimollaan oli täysi työ saada Reeta rauhoittumaan. Tyttö tahtoi ensin mennä itse ilmoittautumaan viranomaisille. Vihdoin hän käsitti, että Kaisan asia ei siirtä mitään voitaisi. Lisäseurauksena vain olisi, että hänkin menettäisi vapautensa eikä voisi enää toimia. Stinan asia taas riippui kokonaan muista syistä. Jos Gustaf löytyy, pääsee Stina luonnollisesti vapaaksi joutuen hänen vaimokseen.

Reetan oli Erkille saatava sana. Sitä ennen hänen täytyi tavata Kaisa ja kuulla oliko tämän onnistunut hankkia tarvittavat tiedot. Hän lähti kuvernöörin

tyttären luo saadakseen hänen kauttaan luvan päästä Kaisaa näkemään.

Armgarð oli jäntevällä kädellään johtamassa kuvernöörin asunnon kuntoonlaittamista juhlimisen jälkeen.

— Nyt tarvitsisin sinua avukseni, sanoi tyttö. — Miesapua on, mutta naisista on puute. Nehän kuitenkin siistimistöihin parhaiten soveltuvat.

Reeta ilmoitti, että hänen on mahdoton jäädä, kun kotona odottavat häntä välttämättömiin töihin.

— Mitäs pidät nyt asiain kuluksesi siirtyä vilkas Armgarð kysymään. — Eikös se käy kuin nuottien mukaan? Nyt on sinun kilpailijataresi kiinni. Vapaaksi hän ei pääse, ellei hänen ensimmäistä sulhastaan löydy. Jos taas löytyy, käy tytön tie suoraan vihille hänen kanssaan.

— Vangitsemiskäskey on annettu myös Erkistä, muistutti Reeta.

— Mutta häntä ei ole tavattu, vastasi Armgarð Printz. Veitikkamainen hymy suupielissä hän lisäsi: — Kai sinä voit siitä pitää huolen, ettei häntä tavata ennenkuin sopiva hetki tulee.

— Stina Dalbon kanssa vangittiin Kaisa Väinämö syytettynä noituudesta, jatkoi Reeta. — Minä tiedän, että hän ei ole paha ihminen. Hän on asunut veljeni luona, ja siellä on hoidossa hänen poikansa. Minun täytyisi välttämättä tavata hänet, jotta saisin kuulla, miten pojan hoito nyt järjestetään.

— Kyllähän se käy päinsä, lupasi Armgarð, — kun häntä ei ole vielä viety Helsingborgiin. Luulen, että voin hankkia sinulle pääsyn ilman että meidän

tarvitsee kääntyä isäni puoleen. Ukko on nyt vähän ärtyisellä päällä.

Eräaseen hirsirakennuksen osaan oli vankila sijoitettu. Suuri se ei ollut, mutta ei siellä ollut paljon pidettäviäkkään. Tällä kerralla olivat nämä viime yönä vangitut ainoat.

Piikki teki vahtipalvelusta: hän käveli musketti olalla etuhuoneessa.

Kuvernöörin tytär meni sotilaan luo ja määräsi, että tyttö on päästettävä sisälle vankeja puhuttelemaan.

— Nyt on sinulla tie auki, sanoi hän Reetalle. — Minä voin mennä omiin hommiini. Kun tarvitset apua, turvaudu vastakin minuun. Se merkitsee ainakin yhtä paljon kuin jos turvautuisit suoraan kuvernööriin.

Kuvernöörin tyttären poistuttua asetti Piikki muskettinsa nurkkaan, tervehti Reetaa tuttavallisesti ja sanoi:

— Kyllä tästä olisit sisälle päässyt ilman kuvernöörin tyttäretäkin. Kuitenkin onhan hyvä, että on myös sellainen takaamassa. Olen minäkin käynyt siellä heidän luonaan juttelemassa. Ovat kovin toivottomia ja murtuneita. Hyvä on, että tulit.

Piikki avasi oven ja Reeta astui sisälle. Vangitut naiset olivat todellakin lohdutuksen tarpeessa. Molemmat olivat myös ruumiillisesti hyvin heikkoja. Kaisa vähän väliä värähti hermostuksesta. Erkin kohtalo ja hänen tehtävänsä näkyi olevan heille kaikille tärkein.

— Erkin onnistumisesta voi tulla apu ja pelastus kaikkeen, huomautti Kaisa.

— Pahoin pelkään, ettei se pelasta kaikkea, päinvastoin, sanoi Stina miettiväisenä. — Joka tapauksessa Erkki pelastuu. Vie hänelle sana, ettei hän huolehdi minusta. Kyllä minä asiaini hoidan.

Kaisa Väinämö kertoi niin tarkkaan kuin muisti näkynsä, ja Stina täydensi sitä kuulemansa perusteella. Mikä tuo paikkakunta oli, joka näyssä kangasti, sitä he eivät voineet sanoa.

— Mutta varmasti se löytyy, kun menee meren rantaan pohjoiseen. Eikä kauan tarvitse mennäkään, muistutti Kaisa. — Pitäköön vain varansa.

Palattuaan Helmeen luo sai Reeta tehdä selkoa kuulemistaan. Helme sanoi heti arvaavansa paikan, missä punatukkainen piileilee.

— Se on Uusi Amsterdam Manhattanilla Pohjoisjoen suulla, vakuutti hän. — Kaisan näky soveltuu siihen aivan selvästi. Ja onhan se ymmärrettävissäkin, että hän on sinne siirtynyt ja sieltä apulaisensa kautta levittää myrkyllistä epäluuloa. Niin pian kuin hän saisi Erkin pois tieltään, olisi hän täällä omaansa vaatimassa. Hän ei tyydy puolitiiehen, hän tahtoo tehdä täyden leikkauksen.

Hetken kuluttua Helme selitti edelleen Reetalle:

— Erkin tehtävä on sangen vaikea. Paikka ei ole niin iso, ettei sieltä löytäisi, mutta toinen kysymys on, miten saada mies sieltä tänne. Hän vihaa Erkkiä, joten hän ei Erkin toivomuksesta tee mitään. Heillä voi siellä syntyä tappelukin. Punatukkainen on väkevä, vaikka Erkki on väkevämpi. Mutta kysymyksen ei ole siitä, vaan siitä, että tulee todistetuksi punatukaisen hengissäolo, joten murhajuorut lakkaavat.

— Maltas, sanoi hän, keksittyään keinon, — me voimme olla apuna. Anna Erkille ne tiedot, jotka sinulla on ja neuvo häntä ensi tilassa kiiruhtamaan hollantilaiseen siirtokuntaan. Pian minäkin koetan päästä sinne. Ja minä otan, jos mahdollista, Luukkaan mukaan. Uutta kauppapuotia varten me tarvitsemme monenlaista tavaraa. Vaikka hollantilaisten ja meidän välillä vallitsee kilpailu ja vihamielisyys, myyvät he kyllä mielellään meille tavaroita, varsinkin jos saavat vaihdossa nahkoja tai metallia. Kuvernööri on minulle tuosta kaupanteosta puhunut ja minä luulen, että me pääsemme piankin lähtemään. Täällä on puute myös vampunista, intiaanirahasta, joten ei punanahkojen kanssa suurempiin kauppoihin kyetä. Sinä tiedät tuon rahan, kalansuomuista puristetut helmet, joita me emme vielä ole tottuneet valmistamaan, mutta joita hollantilaisilla kuuluu olevan runsaasti. — Sano Erkille, että Uudessa Amsterdamissa tavataan.

Reeta kiiruhti jo samana päivänä Suomi-siirtolaan, Marjetan Kärkeen, missä Erkki oli odottamassa. Marttikin oli tullut muutamiksi päiviksi kotiin, joten ystävyydet pitemmän eron jälkeen saattoivat vaihtaa keskenään mielipiteitä.

Erkki katsoi tarpeelliseksi selittää ystävälleen Martille asiansa, kertoa suhteensa Stinaan sekä sen vaaran, mihin he nyt olivat joutuneet. Martti, joka oli kyllä aikanaan toivonut Erkistä lankomiestä, ymmärsi hänet heti täydellisesti ja oli valmis neuvottelemaan parhaasta menettelytavasta vaaran torjumiseksi.

Reeta saapuessaan illalla tupaan huomasi, että kaikki siellä sisällä parhaansa mukaan suunnittelivat Erkin ja Stinan onnen rakentamista. Hänestä tuntui oudolta ottaa osaa tähän keskusteluun. Hän puolestaan koetti teroittaa kuinka tärkeätä oli Erkin etsintätyö. Ja hän teki tarkkaan selkoa tiedoistaan.

— Mutta jos sinä sen roiston haalit siirtokuntaan näytteeksi, että hän on elossa, samalla sinä moriamesi heität hänen syliinsä, muistutti Martti. — Kiusallinen on asemasi, mutta muutakaan neuvoa ei liene.

— Käsitän kaiken tämän, myönsi Erkki. — Samalla tiedän kuitenkin, että Stina ei koskaan tule tuon miehen vaimoksi. Onneksiko vai onnettomuudeksi lie etsimistyöni, minä käsitän sen kuitenkin velvollisuudekseni.

Ystävykset sopivat, että Martti lähtee aamulla aikaisin saattamaan Erkkiä joen yli ja ohjaamaan oudolla matkalla alkuun. Paras oli mennä nyt poikki-maisin sitä polkua, jota intiaanit sekä valko-ihoiset olivat tottuneet käyttämään pohjoisesta päin Delawarelle tullessaan. Uusi Amsterdam oli siksi tunnettu, että jokainen punanahkakin pystyi sinne opastamaan.

Kaisa Väinämön vangitsemista surtiin Marjetan Kärjessä kovasti. Leena oli häntä oppinut pitämään hyvänä ystävänsä. Luonnollisesti päättivät he hoitaa poikaa kuin omaansa. Reeta katsoi sen huolenpidon erityisesti omakseen.

Pieni Antti Väinämö ei tajunnut orpouttaan. Hän kysyi kyllä äitiään, mutta rauhoittui pian. Ja hän nukkui kaulakkain ystävänsä ja leikkitoverinsa Martti Marttisen, nuoremman, kanssa vuoteessa.

RETKELLÄ.

Oli lämmin kesäaamu, kun Martti Marttinen lähti Marjetan Kärjestä soutamaan ystävänsä Erkki Mulikkaa Delaware-joen yli.

— Me olemme olleet kovin hajallamme näiden rakennuskiireiden aikana, puheli Martti. — Se on häirinnyt uutisasutustamme ja uhkaa myös hajoittaa meidät erilleen. Olen sitä mieltä, että heti kuvernöörin Hovin valmistuttua, siis jo tänä syksynä, täytyy tarmokkaasti tarttua kiinni oman pysyvän kodin rakentamiseen. Minä puolestani olen täysin mieluisen paikan löytänyt. Se on vielä enemmän ylämaassa kuin tämä Marjetan Kärki. Se on Tenakonk-saarta vastapäätä mantereeseen puolella kahden joen välissä. Saaren ja mantereen välinen vesi on kapea ja sillä kohdallaan kauniisti kiemurtava. — Kenties soudankin sinut sieltä kautta.

Siro savolaismallinen vene liukui nopeasti Delawarea Martin soutaessa voimakkailla vedoilla ja Erkin huovatessa peräteljoita. Hetken kuluttua tulivat he kuin lahden pohjukkaan tai joen suuhun. Martti viittasi oikealle kädelle:

— Tuo on se saari, jolle Göteborgin linna ja Printzin Hovi rakennetaan. Ne ovat lähempänä Isoajokea. Me lähdemme näitä kapeita vesiä, niin näytän mieluisan asutopaikan.

Niillä tienoilla olivat rannat matalat ja maat vesiperäiset. Vesilintuja, joutsenista ja hanhista lähtien, uiskenteli ruohistojen välisissä vesissä lukemattomia. Salmeen tuli pieniä jokia molemmiin puolin. Majavat